

Lærarar í føroyska fólkaskúlanum eru (næstan) samdir: (ikki) burtur við donskum úr triðja flokki

LAGT TIL RÆTTIS: ÁKI BERTHOLDSSEN

Selmar Jacobsen, lærari á Viðareidi:

Danskt órógv

– Eg taki undir við at børnini ikki fáa danskt fyrrenn í fjórða flokki og at tey fáa fleiri tímar í føroyskum í staðin í triðja flokki.

– Í triðja flokki eru nógvir næmingar enn veikir í móðurmálinum, serliga í skrivning.

– Tá ið tey bara hava havt føroyskt í tvey ár, órógv tað at fáa eitt fremmant mál afturat, serliga danskt, tí tað liggur so nær uppá føroyskum.

– Hinvegin skuldi teir verið munandi betri fyri, sleppa teir at hava føroyskt eitt ár afturat í friði og náðum.

– Og klárar ein næmingur seg væl í føroyskum fyrst, klárar hann seg eisini væl í øðrum málum, tí við móðurmálinum skalt tú fáa lesiferðina upp.

Harafturat kann nevast, at børnini eru undir so stórar ávirkningar av donskum í gerandisdegnum, t.d. av sjónvarpi, bløðum og bókum. Í so máta er støðan hjá føroyskum kanska viknað.

Selmar Jacobsen er ikki heilt samdur í, at støðan í føroyskum er versnað seinastu árin yvir in kamb.

Tað veldst um, hvussu stórir dentur verður lagdur á føroyskt í skúlanum og -ikki minst- heima.

P.J. Zachariassen, skúleiddari á Fossanesi:

Eitt gott hugskot

– Eg haldi, at tað er eitt gott hugskot at útseta danskt til fjórða flokki.

– Í triðja flokki eru næmingarnir ikki komnir á lagi í føroyskum og at skulu byrja uppá eitt nýtt mál tá, ger at teir blanda føroyskt og danskt saman.

At útseta danskt eitt ár er passaligt.

Emil Jacobsen, lærari í Funningsfjørði:

Fyrst dent á føroyskt

– Eg haldi, at tað er tað er rætt at útseta danskt eitt ár og at styrkja føroyskt í triðja flokki istaðin. Tað eru ikki øll børn, sum duga føroyskt nógv væl í triðja flokki og tað er rætt at leggja dent á føroyskt fyrst. Tað danska koma tey eftir kortini. Tað hevur týðning at læra føroyskt til fulnar, áðrenn tey byrja uppá eitt fremmant mál.

– Danskt órógv skrivningina í føroyskum, tí tey blanda bæði málini, men at málbera seg gongur gott. At tosa duga børnini nógv betri enskt enn danskt í triðja flokki.

Emmy Joensen, skúlastjóri á Giljanesi:

Tað er eisini mátin

Hon hevur onga avgjörda meining um spurningin, men hon heldur tað vera

vert at royna at flyta danskt upp í fjórða flokk, tí hetta hevur verið frammi so ofta.

Men hon saknar eitt í hesum kjaki og tað er, hvussu, vit skulu undirvísa.

– Tað nyttar einki bara at pota tímar niður í næmingarnar, hugsar tú ikki um innihaldið í tímunum og hugsar um mátan, tú lærir børnini uppá.

Tað er ein spurningur, sum hon heldur manglar í stórum í hesum kjakinum.

Hon minir á, at tá ið hon gekk í skúla, byrjaðu tey uppá danskt í 2. flokki, og hon sigur, at tey dugdu betri at lesa, enn børnini duga nú.

– Trupulleikin við lesing er, at tað nyttar einki at hugsa um lesing sum eitt mál fyri seg. Tú mást siggja tað í eini heild, og tann heildin er allur gerandisdagurin hjá børnunum.

Mangan visir tað seg, at børn eru yvirhøvur ikki "minded" fyri lesing. Tey loypa tað heim einfalt um.

Og í tí samband nyttar einki bara at pota tímar niður í tey.

Hon heldur annars, at tosa vit um lesivening, er einki í vegin fyri at lærarin í donskum eisini brúkar føroyskar bókur av og á. Tað hevur hon sjálv roynt við góðum úrsliti.

Ásmund Lamhauge, skúlastjóri á Glyvrum:

Vit spyrja hví

Ásmund Lamhauge er ikki visur í, at tað er rætt at útseta danskt til fjórða flokki.

– Men eg fái einki svar tí eg sakni sakligar grundgevingar fyr tí.

Hann sigur, at ein kanning var gjørd einaferð at vita, um munnur var á at útseta danskt til fjórða flokki. Glyvra skúli varð havdur at samanbera við, tí har var undirvist eftir gomlu skipanini.

– Men úrslitið kom onganíð fram. Hvi verður sagt, at einki er at samanbera við, tá ið ein kanning er gjørd?

Ásmundur Lamhauge dugir illa siggja, hvussu danskt skal stafa føroyskt. Tvørturímóti skuldi tað styrki skuldi tað styrki lesiveningina. Tað eru eisini tey sum siga, at tað veruliga gjevur brot í lesing kemur tá ið tey fara at lesa danskt.

Marianna Simonsen, lærari á Giljanesi:

Eingin fer illa

Marianna Simonsen heldur, at tað ger ikki børnunum nakað petti at hava danskt í 3. flokki.

– Eg kenni ongan næming, sum dugir føroyskt illa av tí at hann dugir danskt væl.

Hon heldur eisini, at tað ein næmingur ikki hevur fingið í høvdið av bókstavum og ikki hevur lært í 1. og 2. flokki, hevur næmingurin ein kans afturat. Tað verður ein endurtøka, sum kann hjálpa barninum.

– Hevur ráðleggingarnevndin nevndin rætt í, at støðan í føroyskum er viknað nógv seinastu árin kann tað ikki vera av tí, at børnini eisini hava havt danskt. Tí danskt hava børnini altíð havt. Fyrr byrjaðu tey enn tað uppá tað fyrri enn tey gera nú.

– Eg dugi ikki at siggja, at støðan hjá føroyskum batnaði, tá ið danskt varð flutt úr 2. upp í 3. flokki.

Hon heldur eisini, at tað er eisini ein spurningur um at lærarin fær fulla nýttu burtúr tímunum í føroyskum.

Marianna Simonsen heldur tí, at ráðleggingarnevndin innast inni hevur áðr grundir til at flyta danskt upp í 5. flokk, tí tær grundgevingar, hon setir fram í álitinum, halda ikki.

Sverri Jacobsen, lærari á Venjingarskúlanum í Havn:

Tað hevði verið ein roynd

Sverri Jacobsen heldur, at tað hevði verið ein roynd at skotið danskt út í fjórða flokk.

Hann sigur, at av tí at ongar kanningar eru gjørdar fyri, hvussu undirvising í donskum í triðja- ella fjórða flokki, ávirkar støðið hjá næmingunum í føroyskum, tekur hann undir við, at danskt verður skotið út í fjórða flokk.

– Tað kundi verið gjørt í nøkur ár sum ein ein kanning, ella ein roynd, tí sum er hava vit einki at halda okkum til.

Hann sigur, at tað er heilt týðiligt, at nógvir næmingar ikki hava fingið rættiligt tak á tí føroyska í triðja flokki, tá ið teir skulu byrja við donskum í triðja flokki.

Og hann ivast ikki í, at tað kann verða ein trupulleiki hjá hesum næmingunum, tí hann vildi hildið, at tað mátti órógva næmingarnar ar at blanda eitt fremmant mál uppá, áðrenn teir duga rættiliga at lesa sitt eigna mál.

Tí tekur hann undir við at danskt verður útsett til 4. flokk, tí so hava vit eina kanning at halda okkum til.

Danskt ella føroyskt - Eg meini tað

Tað er ikki bara brennivínsløg, ólíkligur kioskesnaður og presturin í Fuglafjørði, sum kunnu fáa okkum annars so sinniliga føroyingar uppá kok.

Tað hevur eitt so líullátið evni, sum danskt í fólkaskúlanum so mangan klárað eisini.

Nær skulu føroysk skúlabarn byrja at læra danskt. Ella skulu tey yvirhøvur læra danskt.

Sum fuglurin Fønix er hesin spurningur risin úr óskuni við jøvnum millumbili og hevur eitt stutt, men ofta bladrugt tíðarbil, verið heitasta kjakevni ímillum fólk. Áðrenn tað sovnað aftur -inntil næstu ferð.

Og næstu ferð, tað er nú - hesuferð.

Tí nú hevur nevnd skrivað álitið um nýggja fólkaskúla og í tí álitinum verður aftur fest í.

Ein meirilíni í nevndini. Pauli Nielsen, Ása Ellefsen, Arni Ludvig og Petur Jacob Sigvardsen, heldur, at tað er ov tíðliga hjá børnunum at byrja við donskum í triðja flokki, og hava skotið upp, at tey skulu ikki byrja við donskum fyrrenn í fjórða flokki. Teir tímarir, sum verða til "avlops" í triðja flokki, skulu so brúkast til at styrkja føroyskt og ymsar skapandi lærugreinar.

Hinvegin hevur ein minnilíni í nevndini, Arnold Abrahamsen, Olaus Jespersen og Anrdass Samuelsen í fyrsta lagið mælt til, at danskt verður varðveitt í triðja flokki óbroytt, og í øðrum lagi hevur minnilutin skotið upp, at danskt verður varðveitt í triðja flokki við frið tímum, og at føroyskt verður styrkt við avlopstímunum.

Hvussu viðkvæmur hesin spurningur er, sæst, at hetta er einasta mál í øllum álitinum uppá hálvt triðjahundrað síður, nevndin fór í tvíningar um.

Men eitt er nevndin. Eitt heilt annað er, hvat vanligi lærarin runt um landið heldur.

Sosialurin hevur verið eina sporadiska rundferð kring landið og tað hepnadist okkum at finna lærarar her og har, sum vit stutt finga at siga sína meining um hetta eldfima mál.